

Andra lektionen: Budgetering och placering som en del av hanteringen av den egna ekonomin

Uppgifter och svar för läraren

Lektionens struktur och förlopp beskrivs närmare på lektion-kortet.

1. Budgetering

I kapitlet *Semesterresan* i Cashhjalte görs en resebudget så att pengarna räcker under hela resan. Budgetering är en användbar färdighet när man ska planera den egna användningen av pengar och få en bild av den egna ekonomiska situationen.

Gör en egen budget som är en prisuppskattning för en viss sak. Var och en får själv bestämma vad budgeten ska gälla, summan som ska användas och budgetens tidsperiod. Budgetexempel: semesterresa, månadsbudget när du flyttar till ett eget hem, weekendresa, veckans matbudget.

Du kan göra en budget till exempel i tabellen nedan genom att kopiera den på papper eller elektroniskt med hjälp av till exempel Excel. Utfallet-punkten skulle fyllas i allt eftersom man vet hur mycket kostnaderna i verkligheten var, men ni vet inte utfallet förrän budgetanvändningen förverkligas.

<i>Exempel: weekendresa</i> Utgiftspost	Uppskattat pris	Utfall
tågresan	20 euro	
matpengar	15 euro	
biobiljett	12 euro	
popcorn	4 euro	
läckerheter	10 euro	
pengar till ny skjorta	25 euro	
Totalt:	86 euro	

Det finns inga rätta svar på lektionens första uppgift.

Gå igenom budgeten tillsammans med eleverna, på så sätt att eleverna inte behöver säga sin personliga budget under lektionen. Diskussionen förs generellt utan att man tar ställning till vilken budget som är lämplig. Fundera till exempel på: Varför lönar det sig att göra en budget? Hur ser man till att man håller budgeten? Har eleverna eller läraren några tips för att hålla budgeten?

2. Räntor på födelsedagspresenten

Kalle fick sammanlagt 500 euro i födelsedagspresent på sin 14-årsdag från sina mor- och farföräldrar och släktingar. Kalles vårdnadshavare har lovat att varje år betala 10 procent ränta på detta belopp, om Kalle hjälper dem med hushållssysslorna. Hur stor är summan som Kalle fick av sina mor- och farföräldrar när han fyller 18 år?

Svar 2:

Spartid 18-14 = 4 år Ränta på ränta: $500 \times 1,1 \times 1,1 \times 1,1 \times 1,1 = 732,05$ euro

3. Placeringens tillväxt

Hur mycket har din placering ökat efter 6 år om du placerar med en förväntad avkastning på 10 procent?

- A) 100 euro per år?
- B) 250 euro per år?
- C) om du placerar 250 euro de tre första åren och 500 euro de tre följande åren?

Svar 3a:

Föregående års placering multipliceras med den förväntade avkastningen på 10 procent och 100 euro adderas årligen.

År 1: $100 \times 1,1 = 110$ euro

År 2: $110 \times 1,1 + 100 = 221$

År 3: $221 \times 1,1 + 100 = 343,1$

År 4: $343,1 \times 1,1 + 100 = 477,41$

År 5: $477 \times 1,1 + 100 = 625,151$

År 6: $625,151 \times 1,1 + 100 = 787,6661$

Svar 3b:

Föregående års placering multipliceras med den förväntade avkastningen på 10 procent och 250 euro adderas årligen.

$$\text{År 1: } 250 \times 1,1 = 275$$

$$\text{År 2: } 275 \times 1,1 + 250 = 552,5$$

$$\text{År 3: } 552,5 \times 1,1 + 250 = 857,75$$

$$\text{År 4: } 857,75 \times 1,1 + 250 = 1\,193,525$$

$$\text{År 5: } 1\,193,525 \times 1,1 + 250 = 1\,562,8775$$

$$\text{År 6: } 1\,562,8775 \times 1,1 + 250 = 1\,969,16525$$

Svar 3c:

Föregående års placering multipliceras med den förväntade avkastningen på 10 procent. De tre första åren adderas 250 euro och de tre följande åren 500 euro.

$$\text{År 1: } 250 \times 1,1 = 275$$

$$\text{År 2: } 275 \times 1,1 + 250 = 552,5$$

$$\text{År 3: } 552,5 \times 1,1 + 250 = 857,75$$

$$\text{År 4: } 857,75 \times 1,1 + 500 = 1\,443,525$$

$$\text{År 5: } 1\,443,525 \times 1,1 + 500 = 2\,087,8775$$

$$\text{År 6: } 2\,087,8775 \times 1,1 + 500 = 2\,796,66525$$

Efter att ha räknat ut uppgiften är det viktigt att tillsammans med klassen fundera på hur mycket placeringar ökar förmögenheten jämfört med att spara på ett konto med en förväntad avkastning på 0 procent. Hur mycket har pengarna alltså ökat på sex år jämfört med om pengarna hade placerats på exempelvis ett sparkonto utan ränta?

Läraren kan berätta för eleverna om Nordeas placeringskalkylator (på finska), som eleven kan använda för att se hur mycket placeringen stiger om till exempel 10, 20 eller 50 år. <https://www.nordea.fi/sv/privat/vara-tjanster/besparingar-placeringar/placering/kalkylator-engangsplacering.html>

4. Tilläggsuppgift

Toni lånar 500 euro av en kompis. Han har fått villkor för ett lån av två kompisar, men vet inte vilket han ska ta. Räkna ut vilket lån Toni borde välja. Kompisarnas lånevillkor är:

1. Du får låna 500 euro, men du måste betala 10 euro i ränta varje månad. Och du betalar samma belopp varje månad. Jag borde ha alla pengarna tillbaka på kontot om ett halvår, så det är tillräckligt.

2. Du får låna 500 euro om jag har samma belopp på kontot om ett år. Månadsräntan är 5 procent och jag önskar att du skulle betala samma belopp varje månad. (Obs! Månadsräntan betalas för varje månadsavbetalning av lånet, dvs. om lånetiden är ett år så betalas räntan varje månad under 12 månader.)

Svar 4:

$$500 / 6 = 83,33$$

$83,33 + 10 \times 6 = 559,98$. Sammanlagt skulle Toni alltså betala en ränta på $559,98 - 500 = 59,98$ euro.

$$500 / 12 = 41,66$$

$41,66 \times 1,05 \times 12 = 524,916$. Sammanlagt skulle Toni alltså betala en ränta till sin kompis på $524,916 - 500 = 24,92$ euro. Alternativ två är alltså förmånligare för Toni.